

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opuscula Spiritalia - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretione Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. VI. Spiritus sive instinctus divinus quid sit. Quot & quibus modis animam excitet & moveat. Traduntur regulae & indicia, quibus à diabolico discerni possit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

DE DISCRETIONE
CAPUT VI.

Spiritus sive instinctus Divinus quid sit. Quot & quibus modis animam excitet & moveat. Traduntur regulæ & indicia, quibus à diabolico discerni possit.

I. **S**Ex esse spiritus, atque hos ad tres arctari, divinum scilicet, diabolicum, & humanum, & nos supra conclusimus, & Cassianus (*a*) affirmat dicens: *Illiud sane præ omnibus nosse debemus, tria cogitationum nostrarum esse principia, id est ex Dco, ex diabolo, & ex nobis.* Postquam igitur de Discretione spirituum quædam generaliter prænotavimus, de singulis spiritibus singillatim, & primum de Divino, tractandum est.

Spiritus Divinus est motio interior animæ sive inspiratio, quæ à Deo procedit, & ad virtutem ac sanctitatem impellit. Est locutio interna Dei, de qua sic differit S. Bernardus.^(b) *Felix & heata anima quæ venas susurri divini percipit in silentio, frequenter iterans illud Samuelis, Loquere Domine, quia audit servus tuus. Ergo tacentibus nobis Deum intus audiamus loquentem, & suadentem de regno suo, tanto utilius, quanto subtilius per internam inspirationem.* Dicitur etiam adventus sponsi & visitatio Verbi, eodem mellifluo doctore hoc docente ex propria experientia. ^(c) *Da mihi animam quam frequenter Verbum sponsus invisere soleat, cui familiaritas ausum, cui gustus famem, cui contempnus omnium otium dederit: & ego huic incunctanter assigno vocem pariter & nomen sponsæ.* Et post pauca, *Fateor & mihi adventasse Verbum, in insipientia dico, & pturies. Cumque sepius intraverit ad me, non sensi aliquoties cum intravit. Adesse sensi, affuisse recordor, interdum & presentire potui introitum ejus, sentire nunquam, sed ne exitum quidem.* Nam unde in animam meam venerit, quovè abierit denuo eam dimittens, sed & quæ vel introierit vel exie-

^(a) Cass. col. 1. c. 19. b Scrin. de sex spiritib. c Scrin. 74. in Canta

rit, etiam nunc ignorare me fateor, secundum illud, Nescis
unde veniat, aut quo vadat. Nec mirum tamen, quia ipse
est, cui dictum est; & vestigia tua non cognoscentur. Sanè
per oculos non intravit, quia non est coloratum: sed neque per
aures, quia non sonuit: neque per nares, quia non aëri mis-
cetur, sed menti; nec infecit aërem, sed fecit: neque vero per
fauces, quia non est mansum vel haustum: nec tactu com-
peri illud, quia palpabile non est. Quà igitur introivit? An
fortè nec introivit quidem, quia non de foris venit? Neque e-
nim est unum aliquid ex iis, quæ foris sunt. Porro nec de in-
tra me venit quoniam bonum est, & scio quoniam non est in
me bonum. Ascendi etiam superius meum, & ecce supra hoc
Verbum eminens. Ad inferius quoque meum curiosus explora-
tor descendit, & nihilominus infra inventum est. Si foras aspe-
xi, extra omne exterius meum compéri illud esse; si vero in-
tus, & ipsum interius erat. Et cognovi verum quidem esse
quod legeram, quia in ipso vivimus, movemur & sumus:
sed ille beatus est, in quo est ipsum, qui illi vivit, qui eo mo-
vetur. Hæc Bernardus, à quo si queras, unde ergo ver-
bum adesse cognoverit, si omnino investigabiles sunt viæ
eius: respondebit tibi signa præsentiae ejus ex his, quæ
operatur in anima, clarissime manifestari. Sed de his mox
sermo erit.

I I. Motio autem sive inspiratio divina multipliciter fit,
quia multifariè multisque modis loquitur Deus servis suis.
Aliquando per seipsum immediate, cum sine alicujus mi-
nisterio ipse cor nostrum movet excitans in eo bonas co-
gitationes, & sancta desideria, ad quæ concipienda ido-
nei non sumus sine ejus illuminatione & inspiratione, qui
omnem nobis sufficientiam boni gratuito munere submi-
nistrat. Aliquando per Angelum suum à malo nos revo-
cat, excessus nostros increpat, provocat ad emendatio-
nem, bona suggerit, quæ ipso adjuvante faciamus, gref-
susque nostros dirigit in viam pacis, salutis, & perfectio-
nis. Aliquando nos excitat mediante conscientiâ nostrâ,
stimulante nos & incitante, ut secundum rationem, &

quibus
gula. &
ti, divi-
c nos su-
ns: Illud
ostiarum
is. Post
neraliter
& pri-
e inspira-
ctitatem
fferit S.
isurri di-
amuelis,
acentibus
em dere-
inspira-
Verbi,
xperien-
n sponsus
famem;
c incun-
post pau-
tia dico,
si aliquo-
interdum
, sed ne-
it, quæve
vel exi-

virtutem vivamus : aliquando per fidem , & charitatem ;
 fide enim purificat corda nostra , & charitas Christi urget
 nos : aliquando per scripturas , per exempla , per exhorta-
 tiones , per varias afflictiones , cum nimis his pulsantibus
 ad ostium sensuum , ipse intus percellit mentem , &
 interna inspiratione loquitur ad cor , atque animam dor-
 mitantem è somno suscitat , suam illi voluntatem insinuans ,
 quæ est salus & sanctificatio nostra . Quæ omnia sagaci in-
 dagatione discutiens Cassianus (d) , Ex Deo , inquit ,
 sunt cogitationes nostræ , cum Spiritus sancti illustratione nos
 visitare dignatur , erigens nos ad sublimiorem profectum : Et
 in quibus , vel minus acquisivimus , vel desidiosè agentes su-
 perati sumus , saluberrima compunctione castigat : vel cum
 reserat nobis cœlestia sacramenta , & propositum nostrum ad
 meliores actus , voluntatemque convertit ; ut ibi cum Rex Af-
 suerus castigatus à Domino libros annales instigatur inquirere ,
 quibus Mardochæi beneficia recordatus , summi eum gradu
 honoris exaltat , ac protinus crudelissimam super nece gentis
 Iudeæ sententiam revocat . Vel cum Propheta commemorat ,
 Audiam quid loquatur in me Dominus Deus . Alius quo-
 que , Et dixit , inquit , Angelus qui loquebatur in me . Vel
 cum filius Dei venturum se unà cum Patre , & mansioe apud nos facturum esse promittit . Et , Non estis vos , inquit ,
 qui loquimini , sed spiritus Patris vestri , qui loquitur in
 vobis . An verò Deus per se solum loquitur , an Angelos tanquam administratos adhibeat , cognitu difficillimum est .
 Verùm hoc aut parvi , aut nullius momenti est , nihil enim
 refert loquentis nosse personam , quando constat bonum
 esse quod loquitur . Nec facile est , ait Bernardus , (e) quis
 loquitur discernere , nec ignorare periculatum : præsertim cum
 certum sit Angelum bonum nunquam loqui ex semetipso , sed
 Deum esse , qui loquitur in ipso . Satagendum potius , idque
 humili oratione à Deo petendum , ut bonum instinctum
 agnoscamus , & ei fideliter obediamus .

III . Pessima foret ignorantia , & quæ summo nos pe-
 d . Cassi . coll . 1 . cap . 19 . e Ser . 23 . de diversis .

ticulo exponeret, si tenebris peccatorum nostrorum ob-
cœcati, Angelum bonum à malo, instinctum Dei à dia-
boli suggestione distinguere, & discernere nesciremus.
Ideo timebat Apostolus, (f) ne sicut serpens Evas se-
duxit astutiâ sua; ita & corda nostra decipientur ab eo
utique, cuius ipse Paulus (g) cogitationes non ignorat.
Id vero ne contingat, docet magnus Antonius apud
Athanasium, omni motioni, impulsui, apparitioni auda-
cter illis verbis occurendum esse, quibus Josue Angelum
sibi in specie hominis apparentem interrogavit, *Noster es,*
an adversariorum? Solet enim sapientia Petrus Damianus,
[h] intervenire tentatio, dum nonnunquam spiritus iniqui-
tatis transfigurat se in angelum lucis. Et ideo subtiliter est a-
gendum, ut discernantur genera visionum. Sicut & Iesu
Nave, cum Angelum cerneret, & tentationes aliquando
hujusmodi visionibus inesse nullatenus dubitaret, protinus ab
eo qui apparebat, requisivit dicens; *Noster es, an ad-*
versariorum? Hoc documentum eodem exemplo Jo-
sue suggerit Gregorius Magnus [i] ejusque rationem
redit dicens: *Quia sèpè adversarius specie sanctitatis in-*
duitur, & nisi per divinam gratiam simulationis ejus detegi
indumenta non possunt, bene dicitur; Quis revelabit fa-
ciam indumenti ejus? Subaudis, nisi ego, qui servo-
rum meorum mentibus gratiam subtilissimæ discretionis inspi-
ro, ut revelata malitia faciem ejus nudam videant, quam coo-
pertam ille sub habitu sanctitatis occultat. Et quia aliquando
fidelium mentes corrumpere ostensione sua, aliquando sugge-
stione conatur; agit enim modo opere, modo persuasione, re-
ctè subjungitur; & in medium oris ejus quis intrabit? sub-
audis, nisi ego, qui per discretas electorum mentes suggestio-
num ejus verba discutio, & non ita hæc esse ut sonuerunt, ma-
nifesto. Bonum namque videntur promittere, sed ad perdi-
tum finem trahunt. Bonum ergo spiritum à malo distin-
guere docet divina gratia, qua illustrati sancti Patres &

f. 2. Cor. 11. 3. g. 2. Cor. 2. 11. b Opus. 32. cap. 4. i Lib. 33. Mor. cap. 22. K.
Job. 41. 4.

viri religiosi quædam signa tradiderunt, quibus possint in-
ternosci.

1. Occurrit autem primum indicium ex Bernardo. (l)

*Quoniam spiritualis omnium spirituum natura est, à sermoni-
bus eorum cognoscemus eos. & quis spiritus sit qui loquatur,
ipsa suggestio declarabit. Si enim ad id quod bonum, quod
sanctum, quod perfectum est, incitamus; ille spiritus est,
de quo psallit propheta, (m) Spiritus tuus bonus deducet me
in terram rectam.*

Si vero movemur ad sæculi vanitatem, ad illecebras
carnis, ad inutilia desideria, certum est spiritum malum
esse qui loquitur, quem repellere debemus cum indigna-
tione dicentes ei, Vade retro sathan, quoniam non sa-
pis quæ Dei sunt, & sapientia tua inimica est Deo. Idem
mellifluus Pater, quibus signis adesse sibi Verbum cognov-
erit, & quid ejus instinctus in ipso operaretur, sic alibi
[n] sapienter edisserit, *Vivum & efficax est, moxque ut
intus venit, expergeficit dormitantem animam meam, mo-
vit & mollivit, & vulneravit cor meum, quoniam durum
lapideumque erat, & malesanum. Cœpit quoque evellere &
defruere, & ædificare & plantare, rigare arida, tenebrosa
illuminare, claustra reserare, frigida inflammare, nec non &
mittere pravain directa, & aspera in vias planas, ita ut be-
nediceret anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt
nominis sancto ejus. Ex motu cordis intellexi præsentiam ejus:
& ex fuga vitiorum, carnaliumque compressione affectuum
adversi potentiam virtutis ejus: & ex discussione sive redar-
gutione occulorum meorum admiratus sum profunditatem
sapientiae ejus: & ex quantulacunque emendatione morum
meorum expertus sum bonitatem mansuetudinis ejus: & ex
renovatione ac reformatione spiritus mentis, meæ, id est in-
terioris hominis mei, percipi ut cumque speciem decoris ejus:
& ex contiuu horum omnium simul expavi multitudinem
magnitudinis ejus.*

2. Deus paulatim ab imo ad summum, ab imperfe-

l Ser. 23. de diversis m Psalm. 142. n Ser. 74. in Cant.

eo ad perfectum perducit : soletque ætatis , & personarum habere rationem ; atque aliam seni , aliam adolescenti ; aliam incipientibus , aliam perfectis sapientiam infundit. Dæmon ē diverso nullum ordinem servat, intempestivos fervores immittit, statim suggerit mentis excessus , miracula , prophetias, ut hac fraude illaqueatas , rerumque novarum studio illectas animas in superbiæ barathrum secum præcipitet. His quoque suadet nimia abstinentia ac immoderatis vigiliis , aliisque cruciatibus corpus penè confidere ; & quia modum non habent , onera sibi imponunt , quæ ferre non possunt. Viribus autem fractis , mentisque vigore enervato, in tantam postea relaxationem labuntur, ut meritò de illis propheticum illud usurpari possit (o) *Ascendunt usque ad cœlos, & descendunt usque ad abyssos.*

3. Solet Deus initio conversionis lacte consolationis animam reficere , ut gustans quām suavis est Dominus , eo crescat in salutem : cum verò jam adulta fuerit , solidiorem porrigit cibum ; quam normam sequutus Apostolus Corinthiis lac potum dedit tanquam parvulis in Christo , non escam , quia solidi cibi nondum erant capaces. Diabolus verò difficillima quæque initio proponit , Dei severitatem exaggerat , judiciorum ejus abyssum cum horrore ingerit , ut in foveam desperationis inducat. Ille laboranti in comparandis virtutibus paternā pietate tranquillitatem immittit : hic hostili nequitia molestias infert , & anxieties.

4. Spiritu Dei agi creditur , qui cœlestes susurros interna cordis aure excipere sibi videtur: vocem verò quasi de foris venientem & strepitum quemdam audire , indicium est maligni spiritus. Proprium est enim Dei in animum intime illabi , diaboli extrinsecus advenire.

5. Qui à Deo movetur , si quid in seipso mirabile & præter consuetum ordinem accidit , non id pro certo habet , sed timet , se donis D: i indignum aestimat , & ne

* Psalm. 106.

diaboli insidiis decipiatur, quicquid illud est superiori revelat. Qui verò proclivis est ad complacentiam in hujusmodi rebus, qui sine delectu fidem illis præstare solet, ab eo spiritu agi videtur, qui per superbiam primum hominem seduxit. Sancta virgo Teresia, (p) cum Deus inciperet mirabilia in ea operari; hostis illusiones formidans, multis lachrymis à Deo petiit, ut eam ad perfectionem viâ consuetâ perduceret, tum examini diversorum se subjecit, qui tunc doctrinæ & sanctitatis laude in Hispania florebant: & cum his libentiùs tractabat, qui magis timebant. Hanc regulam qui sequitur, falli non potest.

6. Signum notabile divini spiritus est misericordia, & pietas erga proximum, eo etiam tempore quo justitia in illum exercenda est; quia teste Gregorio (q) *Vera justitia compassionem habet, falsa deditationem.* Iusti si quidem et si foris increpationes per disciplinam exaggerant, intus tamen dulcedinem per charitatem servant. Praeponunt fibi in animo ipsos plerumque, quos corrigunt, meliores existimant eos quoque quos judicant. Quod videlicet agentes, & per disciplinam subditos, & per humilitatem custodiunt semetipso. Malus verò spiritus semper ad iram, ad impudentiam, ad amaritudinem animi provocat, semperque ferociam ingenerat. Proprium quoque est spiritus boni ad tegenda & excusanda, quantum fieri potest, aliorum vitia, impellere; atqui illis irascitur qui ea extollit, qui de illis passim loquitur à spiritu superbiae incitatur, propriam enim virtutem ostentare convincitur, dum publicat aliorum defectus.

7. Boni spiritus nota est Santos cum Deo regnantes; Deique servos adhuc viventes sincero pietatis ac reverentiae affectu prosequi, res eorum & gesta frequenter legere, & venerari; ipsorum vestigiis insistere, & interno quodam sensu erga eorum reliquias comminoveti. Ille verò qui ab aquilone flat spiritus, protervum facit hominem,

p Ribera vita ejus lib. 4. c. 7. q Homil. 34. in Evang.

& refractarium, Sanctorum contemptorem, eorumque res gestas tanquam fabulas irridentem.

8. Quæ à nobis remota sunt & longius dissipata, occulta item & arcana cognoscere, tunc signum est divini spiritus, cum de hominis charitate & humilitate certum habetur experimentum. Quod si ea cognitione foveri inanem gloriam & curiositatem videamus, nulli dubium erit à diabolo ea pandi. Internas autem cogitationes & cordis secreta nullo exteriori indicio manifestata intelligere & pandere, opus est divini spiritus, qui solus penetrat corda hominum, & quæ in ipsis latent servis suis revelat.

9. Miracula etiam ab impiis fieri posse Scriptura nos docet, (r) cum refert Magos Ægyptios eadem, quæ Moyses operatus est, portenta edidisse, & Dominus in evangelio de peccatoribus damnandis in die iudicii ait (s) *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis: Quia nunquam novi vos: discedite à me, qui operamini iniquitatem.* Faciunt enim miracula, teste Augustino, (t) Magi per privatos contractus cum dæmonibus, boni Christiani per publicam justitiam, mali per signa publicæ justitiæ. Et illa quidem quæ à Magis fiunt, dæmonis invocatione & illusione fiunt: à malis autem Christianis atque etiam ab infidelibus, & multò magis à justis virtute divina fieri possunt, vel ad demonstrandam fidei veritatem, vel ad honorem Christi propagandum, cuius nomen invocatur, ut docet S. Thomas: [u] & hæc nota sanctitatis non sunt, nisi attentis omnibus circumstantiis evidenter constet Deo operante à viro probatæ virtutis fieri, ut per hujusmodi signa ejus sanctitas elucescat. Quæ verò in animis patruntur, verè & absolutè nota sanctitatis censenda sunt: non enim solet Deus ad tantum opus, cuiusmodi est per-

^r Exod. 7. ^s Matth. 7. 22. ^t Lib. 8; quæst. qu. 79. n. 1. a. qu. 178. art. 2.

702 DE DISCRETIONE

fecta ad Deum conversio, quempiam assumere, qui sibi gratus non sit. Unde usu compertum est, neminem unquam hypocritæ suasu verè conversum fuisse: & licet aliqua virtutis argumenta protulerit, ea tamen successu temporis emarcuerunt, & ad nihil redacta sunt.

10. Instinctus ad bonum in quo nihil mali appareat, nec quod majus bonum impedit, aut agenti ejusque statui non conveniat, bonus est. Sed subtilissimum examen hic necessarium est, quia bonum est ex integra causa, nec facile comprehendere possumus, quæ sit exacta, & perfecta operis rectitudo. Deinde motus ab initio boni in ipso progressu, vel naturæ corruptæ vitio, vel dæmonis impulsu in malum sæpe degenerant. Videndum igitur an principium, medium, & finis eodem tenore procedant: an omnes circumstantiæ in ipsum bonum consentiant.

11. Spiritum bonum semper comitatur Discretio, & si aliquem introducit in cellam vinariam, statim ordinat in eo charitatem. *Omnino necessariè*, ait Bernardus, [x] *quia ubi fervidior & vehementior est spiritus, profusiorque charitas, eò vigilantior opus scientiæ est, quæ spiritum temperet, ordinet charitatem.* Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit, & decorum, etiam & perpetuitatem. *Est ergo Discretio non tam virtus quam quædam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix.* Tollit hanc & virtus vitium erit, ipsaque affectio naturalis in perturbationem magis convertetur, exterminiumque naturæ. Omnia ligat charitas, & contemperat in unitatem spiritus, si tamen ipsa fuerit discretione ordinata. Nam qui modum non servat in affectibus suis, qui ad excessum impellitur, ab eo utique spiritu incitatur, in quo nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Dicebat quedam devota mulier apud Gersonem [y] *Nihil mihi magis suspectum quam amor, etiam erga Deum.* Quo enim amor vehementior est, eo faci-

x Serm. 49. in Cant. y De simplific. cordis not. 19.

Hiis præcipitat, & difficilius regitur: solentque amantes impetu potius quam rationis judicio ferri in objectum amatum nisi fræno discretionis coercentur. Et quia ex amore suavitas quædam, & dulcedo promanat, sollicitè cavendum est, ne amor qui à spiritu incœpit, in carnem desinat, sicut saepius contingit etiam in personis probatae sanctitatis, quas in præceps dejectit impetus, & defectus circumspetionis in moderandis affectibus. Nulla quippe virtus esse potest, ubi vehementia & ardor spiritus dominatur.

XII. Impulsus Dei, cum ad opera grandia & mirabilia movet, à spiritu interno incipit, replendo illum præclaris donis, quæ deinde posito solidæ humilitatis fundamento, extra prodeunt ad aliorum ædificationem. Suggestio autem diabolica ad res tantum externas impellit, quæ videantur ab hominibus, interna reformatione neglecta.

XIII. Bonus spiritus bonos suaviter, malos asperè mouet: malus autem spiritus malos fovet, bonos terret. Ideo observanda est hominis & spiritus similitudo, vel dissimilitudo: agunt enim contrario modo cum his qui sibi contrarii sunt. Dæmon peccatoribus illecebras seculi proponit, & sensuum delectationes: inanem spem divinæ misericordiæ ingerit, ut differatur pœnitentia, & peccatorum cumulus augeatur. Justos vero tanquam dissimiles scrupulis divexat, vanoque littetu & variis angoriibus cruciatur, ut cum tædio quæ Dei sunt operentur. At Dei spiritus malos, quia dissimiles, durius pulsat, conscientiæ stimulis pungit, & mortis ac inferni timore concutit, nullamque sinit in rebus seculi habere quietem: bonos autem mulcet, adjuvat, exhilarat. Huc respexit Augustinus, cum in suis Confessionibus (z) dicebat Deo, *Quid est illud quod interlacet mihi: & percutit cor meum sine lestone, & inhorresco & inardesco? Inhorresco in quantum dissimilis ei sum: mardesco in quantum similis ei sum.*

¶ Lib. 11. cap. 9.

C Bona Opusc. Spirit.

Yy

XIV. Divini instinctus signum est excitatio animæ ad pœnitentiam, & ad veram contritionem; quando anima repente succeditur, atque adeo mutatur, ut dici possit, *Hæc mutatio dexteræ excelsi.* Quando inquam torpor, puerilanimitas, perplexitas subito repelluntur; & alacritas, promptitudo, & jucunditas oriuntur. Hæc enim omnia non nisi à Spiritu sancto esse possunt. Appositi Bernardus. (a) *Quæ Spiritus sanctus operatur in nobis, testimoniū peribent de eo. Initium revertendi ad Deum, pœnitentia est, quam sine dubio spiritus operatur, non noster, sed Dei: idque & certa ratio docet & confirmat auctoritas.* Quis enim cum ad ignem venerit algens, & fuerit calefactus, dubitat ei ab igne venisse calorem, quem habere non poterat sine illo? Sic ergo qui prius iniquitate erat frigidus, si postmodum fervore quodam pœnitentiae accendatur, alium sibi spiritum; qui sumū arguit & dijudicat, non dubitet advenisse.

XV. Cum ex peccato originali ad sensuum delectationem proni simus, ille bonus censetur instinctus, qui à voluptatibus retrahit, & ad laborem ac crucem trahit. Vox Apostolica (b) est perfecti Christi amatoris, *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Grata ignorinia crucis ei, qui crucifixo ingratus non est.* inquit Bernardus. (c)

XVI. Nulla certior nota divini spiritus, quam dilectio, ut rectè docet Augustinus, (d) *Cognoscimus, inquit, quia habitat in nobis. Et hoc ipsum unde cognoscimus? quia de spiritu suo dedit nobis. Vnde scimus quia de spiritu suo dedit nobis?* Interroga viscera tua. Si plena sunt charitate, habes spiritum Dei. Idem alibi. [e] *Qui non diligunt, singulis hominum loquantur & Angelorum, fiunt æramen- tum sonans & cymbalum tinniens. Et si habuerint pro- phetiam, & scierint omnia sacramenta, & omnem scien-*

a Serm. 1. Pentec. b 2. Cor. 12. 10, c serm. 25. in Cant. d tract. 8, in epist. 2. Joan. e Tract. 76. in Joan.

tiām, & habuerint omnem fidem, ut montes transferant,
nihil sunt. f) Et si distribuerint omnem substantiam suam,
& tradiderint corpus suum, ut ardeant, nihil eis prodest.
Dilectio Sanctos discernit à mundo.

C A P. VII.

Dari quandoq[ue] instinctus obscuros & suspectos, de quibus dubium est à quo spiritu sint. Quæ cautio in his adhibenda. Quædam pro illorum examine documenta. Agitur obiter de singulâri quorumdam vita, & de dono lacrymarum.

I. Totius doctrinæ de Discretione spirituum caput est ac velutî fundamentum, quo uno hujus lucubrationis structura nititur, non solùm bonos instinctus à malis distinguere, quod supra notatum est; sed dubios quoque & incertos dignoscere, & unaquamque motionem illi, à quo provenit, spiritui assignare. Celebris est Salomonis sententia: (a) *Est via qua videtur homini iusta, novissima autem ejus deducunt ad mortem.* Multorum enim mentes ita excæcat amor sui, ut falsa persuasione existiment se per viam salutis tuto incedere, cum celeri cursu iter perditionis arripuerunt. Ea item affinitas inter quosdam affectus virtutis & vitii quandoque intercedit, ut sèpe contingat nos iram pro zelo, pertinaciam pro constantia, & pro Dei amore philautiam amplecti. Fovent hunc errorem carnis nostræ sagacitas, perturbationum commotio, imbecillitas intellectus: quibus sit, ut ponamus tenebras lucem, lucem tenebras; amarum vertamus in dulce, dulce in amarum. Alta est hæc profunditas, quam nemo potest sine Dei gratia penetrare. Necessarium igitur est, ut semper consideremus, qui nos impetus ducat. Qua in re docet Gregorius (b) duplicem nobis curam incumbere: *Prima est, ne ad ea quæ agimus per apertum carnis impetum ducamur, nec pravis co-*

f 1. Cor. 13. a Prover. 14. 12. b Hom. 5. in Ezech.

Y y ij